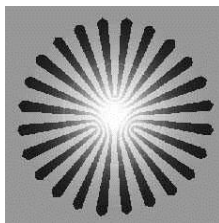

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

مرکز تهران جنوب

پایان نامه برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته روانشناسی عمومی

گروه روانشناسی

عنوان پایان نامه: مقایسه خودپنداره در رویا و خود واقعی در

دختران دبیرستانی بر اساس سبکهای هویت یابی

زینب شیخی

استاد راهنما:

دکتر مجید صفاری نیا

استاد مشاور:

دکتر محمد اورکی

بهمن 91

شماره .....
تاریخ .....
پیوست .....

شماره پروژه
۹۷۷۸

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی گرایش عمومی
تحت عنوان:

مقایسه خود پنداره در رویا و خود واقعی در دختران دبیرستانی بر اساس سبکهای هویت بایی در منطقه غرب تهران

نام خانوادگی: شیخی
شماره پروژه: ۹۷۷۸
تاریخ دفاع: ۹۱/۱۱/۰۴
نمره: ۱۹ نمره کس
نام: زینب
شماره دانشجویی: ۸۹۰۰۷۱۶۴۹
ساعت: ۱۲:۳۰_۱۴
درجه ارزشیابی: عالی

هیات داوران:

داوران	نام	نام خانوادگی	کد استادی	مرتبۀ علمی	امضاء
راهنما	مجید	صفاری نیا	۴۰۲۷۰۵		
راهنمای دوم	.	.	.		
مشاور	محمد	اوزکی	۴۰۳۴۸۵		
مشاور دوم	.	.	.		
داور	ظاهره	گلستانی بخت			
داور دوم	.	.	.		

اینجانب زینب شیخی دانشجوی ورودی سال 89 مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی گواهی می نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

دانشجو تأیید می نماید که مطالب مندرج در این پایان نامه (رساله) نتیجه تحقیقات خودش می باشد و در صورت استفاده از نتایج دیگران مرجع آن را ذکر نموده است.

نام و نام خانوادگی دانشجو: زینب شیخی

تاریخ و امضاء

اینجانب زینب شیخی دانشجوی ورودی سال 89 مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی گواهی می نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو: زینب شیخی

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

ماه و سال: بهمن ماه 91

تقدیم به اولین، مهربانترین و بهترین معلمان زندگی

پدر و مادرم

و

خانواده عزیزم

تقدیر و تشکر

خداوند را سپاس می گویم که لطف بی منتهای خود را شامل حال این بنده گردانید تا مرحله ای دیگر از زندگی علمی را طی نمایم.

وظیفه خود می دانم که مراتب سپاس و تقدیر خود را از تمامی عزیزانی که با مشارکت خود، بنده را در اجرای این پژوهش یاری کردند، اعلام دارم.

از جناب آقای دکتر صفاری نیا که با راهنماییهای ارزنده و روشنگرانه خویش در انجام این پژوهش راه گشای من بودند نهایت سپاس و تقدیر را دارم.

از استاد گرامی جناب آقای دکتر اورکی که با نکته سنجیهای دقیق و عالمانه در مسیر اجرای این پژوهش مرا یاری نمودند، تقدیر و تشکر می کنم.

از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر گلستانی که با حسن و دقت نظر داوری این پایان نامه را عهده دار شدند، سپاسگزارم.

همچنین از جناب آقای دکتر مخبری که در تمام مراحل انجام پایان نامه همواره مرا یاری نمودند و از راهنمایی خود در این پایان نامه هیچ مضایقه ای نفرمودند کمال تشکر را دارم.

از خداوند متعال بهروزی و سلامتی همه این بزرگواران را خواستارم.

چکیده:

تحقیقات گذشته نشان داده است که محتوای رویا با شناخت در بیداری همسویی دارد و می‌تواند مفاهیم ذهنی و دغدغه‌های افراد را آشکار کند. ما از طریق پژوهش حاضر به بررسی علمی بخشی از محتوای رویا پرداخته ایم. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی و مقایسه خودپنداره در رویا و خود واقعی در سبک‌های هویتی مختلف در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستانی می‌باشد. روش پژوهش حاضر شامل توصیفی است. بدین منظور که دو متغیر هویت و خودپنداره را به صورت زمینه‌یابی و از طریق پرسشنامه‌های سبک برزونسکی و خودپنداره راجرز اما بخش رویا از طریق تحلیل محتوا و فرم رویای اخیر (فرم آخرین رؤیا) دامه‌اف SIS هویت مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دختران دبیرستانها غرب تهران (منطقه 22) می‌باشد. با توجه به حجم جامعه، حجم نمونه مورد بررسی در پژوهش حاضر با توجه به متغیرها و ماهیت پژوهش 180 نفر است که با استفاده از روش اطلاعات لازم پس از جمع‌آوری مورد تجزیه و تحلیل قرار نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند. داده‌ها و گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به نوع تحقیق از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از شاخصهای پراکندگی و مرکزی چون دامنه، میانه، میانگین، واریانس و... و در بخش آمار استنباطی جهت بررسی مستقل و تحلیل واریانس یک راهه استفاده شد همچنین برای بررسی فرم آخرین رؤیا از سیستم هال/وندی کسل T فرضیه‌ها از سردرگم هر استفاده شد. نتایج نشان داد که: از ویژگی‌های خودپنداره در رویا، ویژگی خودمندی‌نگری در سبک‌های اطلاعاتی و معنی دار می‌باشد اما در سایر ویژگی‌های خودپنداره (بدبیری بدنی، هیجان‌های منفی، موفقیت رویا بین $P=$ دو در سطح 0/01 و درصد تنه به آناتومی) بین سبک‌های هویتی مختلف تفاوت معنی‌داری وجود ندارند. از سوی دیگر، نتایج آنالیز واریانس یک راهه در بررسی خود واقعی دختران بر اساس سبک‌های هویتی مختلف (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم) نیز نشان داد که: بطور کلی تفاوت معناداری بین خود واقعی در سبک‌های مختلف وجود ندارد. همچنین از ویژگی‌های خودپنداره در رویا، ویژگی معنی دار می‌باشد اما در سایر ویژگی‌ها (خود $P=$ هیجان‌های منفی در افراد با خودپنداره طبیعی و غیر طبیعی در سطح 0/05 منفی‌نگری، بدبیری بدنی، موفقیت رویا بین و درصد تنه به آناتومی) بین افراد با خودپنداره طبیعی و غیر طبیعی رابطه معنی‌دار مستقل نیز نشان داد که با 99 درصد اطمینان بین خود واقعی افراد که خودپنداره طبیعی دارند با افرادی T نمی‌باشند. نتایج آزمون که خودپنداره غیرطبیعی دارند تفاوتی معناداری وجود دارد.

کلید واژه‌ها: خودپنداره، خودپنداره در رویا، خود واقعی، سبک هویتی و رؤیا

1	1-1. مقدمه
3	1-2. بیان مسأله
6	1-3. اهمیت و ضرورت
8	1-4. اهداف تحقیق
8	1-5. سوالات پژوهش
9	1-6. متغیرهای پژوهش
9	1-7. تعاریف مفهومی و عملیاتی

فصل دوم : ادبیات پژوهش

11	2-1. مقدمه
12	2-2. خودپنداره
12	2-2-1. شکل گیری خودپنداره
16	2-2-2. اثر خودپنداره
18	2-2-3. خودپنداره (کمال گرایی)
20	2-2-4. عوامل موثر در خودپنداره
22	2-2-5. مفهوم خودپنداره از دیدگاه راجرز

24	6-2-2. مفهوم خوداز دیدگاه هورنای
25	3-2. رویا
25	1-3-2. تعریف رویا
26	1-1-3-2. رویا در فلسفه
29	2-1-3-2. نظریات روان تحلیلی رویا
31	2-3-2. نظریات فیزیولوژی رویا
31	1-2-3-2. کشف خواب REM
33	2-2-3-2. آیا رویا تنها در خواب REM رخ می دهد؟
34	3-2-3-2. نظریه فعال سازی - ترکیب
36	4-2-3-2. مدل فضای حالت AIM
38	5-2-3-2. مدل عصب روان تحلیل گری سولمز
41	6-2-3-2. مدل عصبی شناختی دامهاف
43	3-3-2. شبکه عصبی رویا
48	4-3-2. تحول رویا در زندگی
50	5-3-2. شناخت در رویا
52	1-5-3-2. ثبات در محتوای رویا
54	2-5-3-2. اصل پیوستگی
55	3-5-3-2. اصل تکرار

56	4-5-3-2. رویا و مفاهیم ذهنی
59	6-3-2. ادبیات مربوط به روش شناسی رویا
59	1-6-3-2. روش های جمع آوری رویا
62	2-6-3-2. روش های بررسی محتوای رویا
64	3-6-3-2. سیستم های تحلیل محتوای رویا
65	4-6-3-2. سیستم کدگذاری هال ون دی کسل
66	5-6-3-2. تحلیل آماری نتایج
67	7-3-2. رویا از دیدگاه فرهنگ ایران
69	8-3-2. تفاوت جنسیتی در رویا
69	4-2. هویت
69	1-4-2. مفهوم هویت
72	2-4-2. ادراک هویت
73	3-4-2. بحران هویت
76	4-4-2. عوامل موثر بر شکل گیری هویت
83	5-4-2. هویت جنسی و نقش جنسیتی
86	6-4-2. رابطه رشد شناختی و هویت یابی
87	7-4-2. رابطه رشد عاطفی و هویت یابی
88	8-4-2. رابطه پایگاه اجتماعی - اقتصادی با هویت یابی

89	9-4-2. هویت و صمیمیت
90	10-4-2. هویت از دیدگاههای مختلف
90	1-10-4-2. دیدگاه اریکسون
93	2-10-4-2. دیدگاه مارسیا
96	3-10-4-2. دیدگاه گلاسر
98	4-10-4-2. دیدگاه کیگان
99	5-10-4-2. دیدگاه لوینجر
99	6-10-4-2. دیدگاه برزونسکی
105	12-2. نتایج تحقیقات قبلی

فصل سوم: روش تحقیق

114	1-3. مقدمه
114	2-3. روش تحقیق
114	3-3. جامعه آماری
115	4-3. نمونه و روش نمونه گیری
115	5-3. روش گردآوری اطلاعات
115	6-3. ابزار پژوهش
116	1-6-3. پرسشنامه سبک هویت

117	2-6-3. پرسشنامه خودپنداره راجرز
118	3-6-3. فرم رویا
119	7-3. تحلیل رویا
119	1-7-3. سیستم هال ون دی کسل
120	2-7-3. کدگذاری
122	3-7-3. اعتبار
122	4-7-3. روایی
123	5-7-3. محاسبه اعتبار کدگذاری ها
123	8-3. روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

126	1-4. یافته های پژوهش
126	1-1-4. بخش توصیفی
127	2-1-4. سؤال اول فرعی
134	3-1-4. سؤال دوم فرعی
135	4-1-4. سؤال سوم فرعی
141	5-1-4. سؤال چهارم فرعی

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

143	5-1.مقدمه
143	5-1-1.تفسیر و نتیجه گیری
153	5-1-2.نتیجه گیری کلی
155	5-2.پیشنهادات کاربردی
155	5-3.پیشنهادات آتی
156	5-4.محدودیت ها
158	منابع فارسی
162	منابع انگلیسی
174	پیوست الف: پرسشنامه سبک های هویت یابی
175	پیوست ب: پرسشنامه خودپنداره راجرز
177	پیوست ت: نمونه ای از رویای نوشته شده توسط دانش آموزان
178	پیوست پ: فرم رویا
179	پیوست ث: ترجمه صفحاتی از سیستم کدگذاری هال ون دی کسل
181	پیوست ج: شاخص های سیستم هال ون دی کسل
182	پیوست چ: نرم افزار DREAM SAT

فهرست جداول

104	جدول 2-1: سبک هویت (ISI) و ویژگی های آن
116	جدول 3-1: سوالات مقیاس های سبک هویت
126	جدول 4-1: داده های مربوط به سبک های هویت یابی
127	جدول 4-2: دادهای مربوط به خودپنداره
129	جدول 4-3: محتوای رویای دانش آموزان با سبکهای هویت یابی مختلف

- 135 جدول 4-4: آمار توصیفی سبک های هویتی مختلف
- 135 جدول 5-4: تحلیل واریانس یکطرفه خود پنداره در سبک های هویتی مختلف
- 137 جدول 6-4: محتوای رویای دانش آموزان در انواع خودپنداره
- 142 جدول 7-4: آزمون t مستقل خود واقعی در انواع خودپنداره

فهرست نمودارها

- 38 شکل 2-1: مدل فضایی حالت رویا
- 46 شکل 2-2: مناطق مغزی دخیل در رویا
- 126 شکل 4-1: نمودار فراوانی سبک های هویت یابی
- 127 شکل 4-2: نمودار فراوانی انواع خودپنداره
- 134 شکل 4-3: نمودار تفاوتها و تشابهات رویاهای دانش آموزان با سبکهای هویت یابی مختلف
- 141 شکل 4-4: نمودار تفاوتها و تشابهات رویاهای دانش آموزان در انواع خودپنداره

فصل اول

مقدمه و بیان مسأله

یکی از مسایل اساسی در دوره نوجوانی¹ عبور از بحران و در نهایت کسب تعهد و پایداری به ارزش ها است. نوجوانان در صورت عدم توفیق لازم در عبور از این بحران ها در معرض خطرات گوناگون قرار خواهند گرفت. از اولین آسیب های ناشی از احساس ناتوانی و اختلال در هویت یابی، می توان به اختلال افسردگی، ناسازگاری در محیط خانه و مدرسه و سرخوردگی از اجتماع و عدم پیشرفت تحصیلی اشاره کرد. زندگی در عصر ارتباطات، تحولات پی در پی در جامعه بشری، به چالش گرفته شدن ارزش ها، و تنوع انتخاب ها، شکل گیری موفقیت آمیز هویت را دشوار کرده است. شناخت فرایندهای سازگاران هویت و آموزش آنها به نوجوانان کمک می کند که به سؤالات (من کیستم؟) به (کجا می روم؟) و (چه خواهم شد؟) پاسخ گویند. نوجوانانی که به این مهم در رابطه با خویشتن نایل نیابند در ارتباطات بین فردی همچون دوستی و ازدواج دچار مشکل خواهند شد. از سوی دیگر یکی از مهمترین مباحث در رابطه با سنین نوجوانی و جوانی مبحث هویت و بحران هویت می باشد. احساس هویت و هویت یابی در نوجوانی آغاز نمی شود و در نوجوانی خاتمه نمی یابد. به اعتقاد اریکسون هویت نهایی از همان دوران اولیه کودکی با ایجاد احساس اعتماد یا عدم اعتماد نسبت به جهان و افراد پیرامون کودک شکل می گیرد و رشد هویت همیشه در نوجوانی خاتمه نمی یابد (کانچر به نقل از ماسن و همکاران، ترجمه یاسایی، 1380).

این شکل گیری هویت همراه با خود شناسی، خود دوستی و سعی نوجوان در کشف شناخت ابعاد وجودی خود است. خود پنداره یک مفهوم مهم در تحول رشد کودک است. همان موقع که کودک شروع به رشد احساس خود و تجربه جهان می کند بر خود پنداره او تاثیر می گذارد. خود پنداره به عنوان ارزشی که یک فرد برای ویژگیهای شخصیتی خود، توانایی ها و اعمال خود قائل است، تعریف می شود. خود پنداره یک واژه کلی است که سه مولفه دارد: **1**) تصویر خود، که به شیوه توصیف از خودمان یعنی آنچه فکر می کنیم هستیم اشاره دارد (خواه بر اساس واقعیت باشد خواه مخالف آن باشد)

2) عزت نفس ، که به طور اساسی جنبه ارزشیابی دارد و به حدی اشاره می کند که ما خویشتن را دوست داریم، می پذیریم و ارزش دارد درباره آن فکر کنیم.

3) خود آرمانی، همان چیزی است که دوست داریم باشیم و این ممکن است وسعت و درجات متفاوتی داشته باشد. هر چه فاصله بین تصویر خود و خود آرمانی زیاد تر شود عزت نفس کاهش پیدا می کند (جاگپرت کور^۲، 2009).

از سوی دیگر ، تقریباً همه ی ما رؤیا را تجربه کرده ایم. فقط افرادی که دارای آسیب مغزی در محل اتصال لوب های آهیانه ای - گیجگاهی - پس سری و یا برخی از مناطق بطنی میانی قشر پیش پیشانی هستند، رؤیا نمی بینند (سولمز^۳ ، 2011). حتی بسیاری از آنهایی که می گویند رؤیا نمی بینند، وقتی در آزمایشگاه مورد بررسی قرار می گیرند، رؤیاهایی را گزارش می کنند. بیش تر این افراد، در واقع رؤیاهای خودشان را فراموش کرده اند (دامهاف^۴ ، 2003). حتی می توان گفت بشر در طول تاریخ از زمانی که توانایی تصویرسازی بصری را به دست آورده است، رؤیا می دیده است (فولکز^۵ ، 1999). رؤیا در عین حال که یک تجربه ی همگانی است، تقریباً همیشه خارج از کنترل است، مگر در مورد رؤیاهای آگاهانه^۶ که در آن رؤیابین می تواند بر رؤیا کنترل داشته باشد. می توانیم نتیجه گیری کنیم که هر شب یا هر باری که می خوابیم تصاویری بر ما عارض می شود که نمی دانیم از کجا آمده است. لذا با توجه به موارد فوق، مساله مطرح شده در این پژوهش عبارت است از اینکه آیا بین خودپنداره در رویا همچنین ، خود واقعی افراد با توجه به سبکهای هویت یابی مختلف تفاوت وجود دارد؟ بر این اساس در این فصل به بیان مساله، ضرورت موضوع، بیان اهداف و فرضیات تعاریف متغیرها خواهیم پرداخت.

---

² -Jagpreet Kaur, J

³ - Solms, M.

⁴ - Domhoff, G. W.

⁵ - Foulkes, D.

⁶ - lucid dreams

1-2 بیان مسأله:

نوجوانان سرمایه های عظیم هر جامعه به حساب می آیند. از سوی دیگر، یکی از مسائل اساسی در دوره نوجوانی⁷ عبور از بحران و در نهایت کسب تعهد و پایداری به ارزش هاست. نوجوانان در صورت عدم توفیق لازم در عبور از این بحران ها در معرض خطرات گوناگون قرار خواهند گرفت. تصور هر فرد نسبت به خود و توانایی هایش می تواند عبور از این دوران را تسهیل گرداند لذا خود پنداره⁸ تصویری است که ما از خود داریم. ما نظریه هایی درباره جهان می سازیم که به ما کمک می کنند با موفقیت هایی که روبه رو می شویم کنار بیاییم. مهمتر از آن، ما به خلق نظریه هایی درباره خودمان نیز دست می زنیم. این نظریه ها را نظریه خویشتن می نامیم و آن را معادل خود پنداره فرض می کنیم. به اعتقاد بسیاری از روان شناسان میزان شناختی که ما از خودمان داریم و نیز نحوه نگریستن ما به خودمان، مبنای بسیاری از تصمیم گیریها و رفتارهای ما است. خود پنداره ای از کارکرد لازم و مفید برخوردار خواهد بود که داده های حاصل از تجربه را کسب کند و به عبارتی منطبق بر واقعیت باشد. به عنوان مثال اگر ما تصور کنیم که دانش آموز خوبی هستیم اما در بسیاری از امتحانات موفق نبوده ایم، به معنای آن است که خود پنداره ما مبتنی بر واقعیت نیست و شاید ما در حال خود فریبی باشیم (مک گراو به نقل از بایزیدی، 1387).

از سوی دیگر رؤیا همواره یکی از موضوعات اصلی روانشناسی بوده است. پیش از فروید⁹ نظریات مختلفی درباره رؤیا وجود داشته است. به عنوان مثال به نظر ویگانت¹⁰ (1893 به نقل از شریدل¹¹، 2010 الف) «همه رؤیاها ناشی از تأثرات حسی است» یا بینز¹² (1878، به نقل از فروید، 1900) معتقد بود که رؤیا یک فرایند فیزیولوژیکی است و در اکثر اوقات بی معناست و بالاخره روبرت¹³ (1886، به نقل از فروید، 1900) اعتقاد داشت رؤیاها فضولات افکارند «انسان محروم از ظرفیت رؤیاورزی در گذر زمان آشفته می شود». فروید رؤیا را تحقق آرزوها می دانست. اما از آنجایی که این آرزوها در زمان بیداری سرکوب شده اند، به صورت مبدل در

---

7 - adloescen

8

-self-concept

9 - Freud, S.

10 - Weygandt, W.

11 - Schredl, M.

12- Binz, C.

13- Robert, W.

خواب دیده می‌شود. از نظر فروید، در رؤیا هیچ چیز پیش پا افتاده‌ای بازآفرینی نمی‌شود. محتوای رؤیا ممکن است ناشی از تأثراتی باشد که به دوران کودکی بازمی‌گردد، چنین رؤیاهایی محتوای آشکارش به تجربه‌ای تازه پیوند می‌خورد و محتوای پنهانش به قدیمی‌ترین تجربه‌ها (فروید، 1900). یونگ^{۱۴} عامل اصلی رؤیا دیدن را روان و به خصوص کهن‌الگوهای^{۱۵} انسان می‌دانست. او رؤیا را تلاشی برای جبران بخش‌های تحول نیافته روان تعریف می‌کرد. مکانیزم شکل‌گیری رؤیا از دیدگاه یونگ فرایند نمادسازی است و به همین دلیل برای تفسیر خواب، یونگ از فنونی مانند تقویت^{۱۶} عناصر رؤیا، تصویرسازی فعال^{۱۷} و تفسیر نمادها^{۱۸} استفاده می‌کرد (یونگ، 1382). در سال 1953 هال برای اولین بار رویکرد شناختی را مطرح نمود. از نظر وی، رؤیا یک فرایند شناختی است که تفکرات و سیستم مفهومی رؤیابین را به تصویر می‌کشد. او اعتقاد داشت که تصاویر رؤیاها تجسمی از تفکرات است. رؤیا نمایشی است که تنها یک تماشاچی دارد: خود رؤیابین. برای درک سیستم مفهومی رؤیابین باید فعالیت‌های رؤیابین، شخصیت‌ها، فعالیت شخصیت‌ها، تعامل رؤیابین با شخصیت‌ها، موقعیت‌ها و نتیجه رؤیا را بررسی کرد. او به این نتیجه رسید که رؤیاها دنیای شخصی و هیجانی رؤیابین را آشکار می‌کند.

این قشر (نوجوانان) از جامعه باید گزینه‌های منطقی در مورد آینده خود را بررسی کنند و بفهمند چه کسی هستند و به کجا تعلق دارند، نوجوانی که هویت منسجمی دارد برنامه رضایت بخشی تهیه می‌کند و احساس امنیت خواهد کرد، اما نوجوانی که هویت رشد نیافته دارد دچار آشفتگی نقش می‌شود و احساس بی‌هدفی و سرگردانی می‌کند. هویت در رشد نوجوان عبارت است از: نایل شدن به احساسی از فردیت خود، خودی که از طرف دیگران به رسمیت شناخته شده است (کلینجر^{۱۹}، 1991). به عبارتی فرایند رسیدن به شخصیت وحدت یافته در بزرگسالی است که از همانند سازی پیشین و عوامل موثر دیگر نشات می‌گیرد (برآهنی، 1384).

---

14 - Jung, C. G.

15 - Archetypes

16 - Amplification

17 - Active imagination

18 - Symbol interpretation

19 - Klinger

احساس هویت سالم، نوجوان را در برابر فشار مقاوم می کند و در او احساس خودپذیری ایجاد می کند این نوجوانان خوش بین هستند و خود را حاکم بر سرنوشت خود می دانند. در حالی که نوجوانان آشفته شرایطی متضاد آنان دارند (هاماچک^{۲۰}، 1988، به نقل از کاپلان^{۲۱}، ترجمه مهرداد فیروزبخت، 1384). درک هویت، خود مستلزم تقابل روانی - اجتماعی است.

به عبارت دیگر نوجوان باید بین تصویری که از استنباط و انتظار دیگران از خود دارد هماهنگی ایجاد کند (اریکسون^{۲۲}، 1956). برزونسکی^{۲۳} (2005)، اعتقاد دارد که شکل گیری هویت^{۲۴} می تواند یک نقطه نظر شخصی برای تصمیم گیری و عمل در دنیای پست مدرن فراهم آورد. نوجوان به منظور تسهیل اهداف اجتماعی و عاطفی به مبادله متقابل افکار و احساسات شخصی می پردازد و ممکن است درجات متفاوتی از همراهی، صمیمیت، عاطفه و همکاری متقابل را دربرداشته باشد (هیز^{۲۵}، 1988، به نقل از رحمانپور، 1388). با توجه به ماهیت سبک های هویت و تقسیماتی که از آن به عمل آمده در این پژوهش سبکهای هویتی اطلاعاتی، هنجاری و اجتنابی مورد بررسی قرار می گیرد.

لذا با توجه به موارد فوق، این بررسی می تواند گامی در جهت شناسایی زمینه های خودپنداره و سبک های هویتی جوانان باشد. لذا سؤالیهای اصلی پژوهش حاضر عبارت است از، آیا بین خودپنداره در رویای دختران دبیرستانی با توجه به سبکهای هویت یابی تفاوت وجود دارد؟ آیا بین خود واقعی در دختران دبیرستانی با توجه به سبکهای هویتی تفاوت وجود دارد؟ آیا بین خودپنداره در رویای دخترانی که خودپنداره طبیعی دارند با افرادی که خودپنداره غیر طبیعی دارند تفاوت وجود دارد؟ آیا بین خود واقعی افرادی که خودپنداره طبیعی دارند با افرادی که خودپنداره غیر طبیعی دارند تفاوت وجود دارد؟ امید است نتایج حاصل از این پژوهش راهگشای کار دست اندرکاران و مسئولان امر قرار گیرد.

1-3. اهمیت و ضرورت پژوهش

-
- 20 - Hamachak
  - 21 - Kaplan
  - 22 - Erickson
  - 23 - Berzonsky
  - 24 - identity formation
  - 25 - Hize